

Hof van Cassatie van België

Arrest

**101

Nr. P.13.1291.N

A V,

beklaagde,

eiser,

met als raadslieden mr. Raoul Kerstens en mr. Luc Arnou, beiden advocaat bij de balie te Brugge,

tegen

NMBS nv van publiek recht, met zetel te 1060 Brussel, Hallepoortlaan 40,

burgerlijke partij,

verweerster.

I. RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

Het cassatieberoep is gericht tegen het vonnis in hoger beroep van de rechtbank van eerste aanleg te Brugge van 19 juni 2013.

De eiser voert in een memorie die aan dit arrest is gehecht, vier middelen aan.

Raadsheer Filip Van Volsem heeft verslag uitgebracht.

Advocaat-generaal Marc Timperman heeft geconcludeerd.

II. BESLISSING VAN HET HOF***Beoordeling****Eerste middel**Tweede onderdeel*

1. Het onderdeel voert schending aan van artikel 195, eerste lid, Wetboek van Strafvordering en artikel 1 van de wet van 6 maart 1818 betreffende de straffen uit te spreken tegen de overtreders van algemene verordeningen of te stellen bij provinciale of plaatselijke reglementen (hierna Wet 6 maart 1818): het bestreden vonnis laat het Hof niet toe na te gaan of eisers schuldigverklaring wettig is vastgesteld; uit de motivering valt immers niet af te leiden welke wetsbepalingen de appelrechters daarbij in acht hebben genomen; het bestreden vonnis is dan ook niet naar recht verantwoord; het vermeldt bovendien niet alle wetsbepalingen met betrekking tot de toegepaste straf; het vermeldt weliswaar de artikelen 15, § 1, eerste lid en 18, § 1, van het koninklijk besluit van 20 december 2007 houdende reglement van de politie op de spoorwegen (hierna KB Politiereglement Spoorwegen) en artikel 1 Wet 6 maart 1818, maar niet artikel 3 van de wet van 12 april 1835 rakende de tolrechten en de reglementen van politie nopens de ijzeren weg (hierna Wet 12 april 1835); het is nochtans slechts door de verwijzing van die wetsbepaling naar artikel 1 Wet 6 maart 1818 dat die laatste bepaling van toepassing is.

2. Artikel 195, eerste lid, Wetboek van Strafvordering bepaalt dat ieder veroordelend vonnis de toegepaste wetsbepaling vermeldt.

Elke veroordelende beslissing moet de wetsbepalingen vermelden die de bestanddelen van het bewezen verklaarde misdrijf bevatten en waaruit dus blijkt dat het feit bij wet strafbaar wordt gesteld, alsook de wetsbepalingen die voor dat feit een straf bepalen.

3. Het bestreden vonnis dat de eiser schuldig verklaart en bestraft wegens het als reiziger, in overeenstemming met de algemene vervoervoorwaarden (hierna AVV) van de betrokken spoorwegonderneming, zich toegang te hebben verschaft tot de spoorvoertuigen en de perrons, zonder in het bezit te zijn van een geldig vervoerbewijs of zich niet naar deze AVV te hebben geschikt om er zich één aan te schaffen, verwijst onder meer naar de artikelen 15, § 1, eerste alinea, en 18, § 1, KB Politierglement Spoorwegen en artikel 1 Wet 6 maart 1818.

4. Artikel 15, § 1, eerste lid, KB Politierglement Spoorwegen bepaalt dat de spoorvoertuigen en de perrons enkel toegankelijk zijn voor de reizigers die, in overeenstemming met de AVV van de betrokken spoorwegonderneming, in het bezit zijn van een geldig vervoerbewijs, of die zich naar deze AVV schikken om er zich één aan te schaffen.

Artikel 18, § 1, KB Politierglement Spoorwegen bepaalt dat de overtredingen van dit besluit met toepassing van artikel 3 Wet 12 april 1835 strafbaar zijn, zelfs indien zij uit onachtzaamheid worden gepleegd.

Artikel 3 Wet 12 april 1835 bepaalt dat de regering voor de overtredingen van de politierglementen op de spoorwegen straffen kan bepalen overeenkomstig de wet van 6 maart 1818.

Artikel 1, eerste lid, Wet 6 maart 1818 bepaalt dat de overtredingen tegen de koninklijke besluiten, op welke geen bijzondere straffen bij de wetten zijn gesteld of zullen worden vastgesteld, worden gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot veertien dagen en met geldboete van zesentwintig tot tweehonderd frank, of met één van die straffen alleen.

5. Met opgave van de artikelen 15, § 1, eerste lid, en 18, § 1, KB Politierglement Spoorwegen en artikel 1 Wet 6 maart 1818, vermeldt het bestreden vonnis zowel de toegepaste wetsbepalingen die de bestanddelen van het misdrijf bevatten

waaraan de eiser werd schuldig verklaard, alsook die welke de toegepaste straf bepalen.

6. Om te voldoen aan artikel 195, eerste lid, Wetboek van Strafvordering dient het bestreden vonnis niet noodzakelijk melding te maken van de Wet van 12 april 1835, die verwijst naar het wel vermelde artikel 1 Wet 6 maart 1818 dat de toepasselijke straf bepaalt.

7. Het bestreden vonnis dient om aan artikel 195, eerste lid, Wetboek van Strafvordering te voldoen evenmin melding te maken van de toepasselijke bepalingen van de AVV van de verweerster noch van de wetsbepalingen in verband met het verbindend karakter van de AVV.

8. Uit de vermelding van opgeheven wetsbepalingen volgt niet dat het bestreden vonnis dat wel degelijk de toegepaste wetsbepalingen vermeldt, niet voldoet aan artikel 195, eerste lid, Wetboek van Strafvordering of dat het Hof zijn wettigheidstoezicht niet zou kunnen uitoefenen.

Het onderdeel kan niet worden aangenomen.

Eerste onderdeel

9. Het onderdeel voert schending aan van artikel 149 Grondwet: het bestreden vonnis grondt eisers schuldigverklaring deels op bestaande en deels op opgeheven wetsbepalingen; het bestreden vonnis verwijst naar de artikelen 3 en 10 van het koninklijk besluit van 4 april 1895, dat evenwel met ingang van 14 augustus 2008 werd opgeheven bij artikel 1 van het koninklijk besluit van 13 juni 2008; het verwijst naar het algemeen reglement van de verweerster dat op het moment van de feiten evenmin van toepassing was; het verwijst voor wat betreft de publicatie van de tarieven in het Belgisch Staatsblad naar het niet meer bestaande artikel 13 van de vervoerwet van 10 september 1807 en het verwijst naar het koninklijk besluit van 20 december 2007 en de AVV van de verweerster van 2009 en 2010; die wetsbepalingen kunnen niet samen worden ingeroepen; zij laten ook niet toe te weten op grond van welke bepalingen eisers schuld is aangenomen; aldus is het bestreden vonnis tegenstrijdig gemotiveerd, wat gelijk staat met de afwezigheid van motivering.

10. Het bestreden vonnis (p. 7, laatste drie alinea's en p. 8) grondt eisers schuldigverklaring onder meer op artikel 15, § 1, eerste lid, KB Politiereglement Spoorwegen. De vermelding van de artikelen 3 en 10 van het opgeheven koninklijk besluit van 4 april 1895 (vonnis, p. 7, tweede alinea) levert geen tegenstrijdigheid op.

In zoverre kan het onderdeel niet worden aangenomen.

11. Het bestreden vonnis (p. 7, vijfde alinea) oordeelt dat : “ (...) *In casu zijn de Algemene Voorwaarden van 01.12.2009 (van toepassing vanaf 03.12.2009) en gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 30.11.2009), van toepassing op de tenlasteleggingen A tot en met H en de Algemene Voorwaarden van 01.02.2010 (van toepassing vanaf 01.06.2010) en gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 14.06.2010, van kracht*”. Aldus geeft het bestreden vonnis te kennen dat de AVV van 1 december 2009 van toepassing zijn op de telastleggingen A tot en met H en de AVV van 1 februari 2010 op de telastleggingen I tot en met M.

De vermelding in het bestreden vonnis (p. 7, derde alinea) dat het algemeen reglement van de verweerster nader de verplichtingen specificceert van de reiziger die gebruik wil maken van de spoorweginfrastructuur en onder meer de toepasselijke tarieven met inbegrip van de administratieve opslagen bepaalt, is daarmee niet tegenstrijdig.

In zoverre mist het onderdeel feitelijke grondslag.

12. Artikel 13 van de wet van 25 augustus 1891 betreffende de vervoerovereenkomsten (hierna Wet Vervoerovereenkomsten), zoals vervangen door artikel 165, 2°, van de wet van 21 maart 1991, bepaalt dat de tarieven die van toepassing zijn op het personenvervoer in binnenlandse dienst worden bekendgemaakt met berichten in het Belgisch Staatsblad.

Het bestreden vonnis (p. 7, vierde alinea) vermeldt artikel 13 van de Vervoerswet van 10 september 1807, volgens hetwelk de toepasselijke tarieven inzake personenvervoer in binnenlandse dienst worden bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad. Het oordeelt ook dat de toeslagen geen sanctie zijn, maar wel deel uitmaken van de tarieven bedoeld in artikel 13 van de Vervoerswet van 10 september 1807.

De verwijzing naar de Vervoerswet van 10 september 1807 in plaats van naar de Wet Vervoerovereenkomsten houdt geen tegenstrijdigheid en een motiveringsgebrek in de zin van artikel 149 Grondwet in.

In zoverre kan het onderdeel niet worden aangenomen.

Vierde middel

13. Het middel voert schending aan van de artikelen 1.6, 31, 32 en 33 van de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument (hierna Wet Handelspraktijken) en de artikelen 2, 1°, 73, 74 en 75 van de wet van 6 april 2010 betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming (hierna Wet Marktpraktijken): het bestreden vonnis beslist ten onrechte dat de in het middel vermelde wetten niet van toepassing zijn en dat de toeslagen geen sanctie zijn, maar deel uitmaken van de tarieven; uit de Wet Handelspraktijken zoals uitgelegd door het Grondwettelijk Hof blijkt het tegendeel; de verweerster is een verkoper in de zin van de Wet Handelspraktijken en een ondernemer in de zin van de Wet Marktpraktijken; haar bedingen moeten dan ook voldoen aan de bepalingen van deze wetten en de toeslagen zijn te beschouwen als onrechtmatige bedingen in de zin van artikel 32.15 en 32.21, Wet Handelspraktijken en artikel 74, 17° en 24°, Wet Marktpraktijken.

14. Artikel 1.6.b), Wet Handelspraktijken bepaalt dat voor de toepassing van deze wet moet worden beschouwd onder verkoper de overheidsinstellingen of de rechtspersonen waarin de overheid een overwegend aandeel heeft, die een commerciële, financiële of industriële activiteit aan de dag leggen en die producten of diensten te koop aanbieden of verkopen.

Artikel 31, § 2, 2°, Wet Handelspraktijken bepaalt dat voor de toepassing van de afdeling 2, “*Onrechtmatige bedingen*” onder verkoper niet enkel de personen bedoeld in artikel 1.6, moeten worden verstaan, maar ook iedere andere natuurlijke persoon of rechtspersoon, uitgezonderd de titularissen van een vrij beroep zoals bepaald in artikel 2, 1°, van de wet van 3 april 2007 betreffende oneerlijke bedingen in overeenkomsten gesloten tussen titularissen van vrije beroepen en hun cliënten, die bij een overeenkomst afgesloten met een consument handelt in het kader van zijn beroepsactiviteit.

Artikel 32 Wet Handelspraktijken somt bedingen op in overeenkomsten gesloten tussen een verkoper en een consument die onrechtmatig zijn.

Artikel 33 Wet Handelspraktijken regelt de sanctionering van onrechtmatige bedingen.

15. Het Grondwettelijk Hof oordeelde bij arrest nr. 159/2005 van 26 oktober 2005 dat de artikelen 1.6.b), 31, 32 en 33 Wet Handelspraktijken slechts bestaanbaar zijn met de artikelen 10 en 11 Grondwet indien ze zo worden geïnterpreteerd dat de verweerster wat betreft haar openbare dienstverlening niet uitgesloten is van het toepassingsgebied van deze wet.

16. Artikel 2, 1°, Wet Marktpraktijken bepaalt dat voor de toepassing van deze wet moet worden verstaan onder onderneming elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die op duurzame wijze een economisch doel nastreeft, alsmede zijn verenigingen.

Artikel 74 Wet Marktpraktijken somt bedingen op in overeenkomsten gesloten tussen een onderneming en een consument die in elk geval onrechtmatig zijn.

Artikel 75 Wet Marktpraktijken regelt de sanctionering van onrechtmatige bedingen.

17. Uit het voorgaande volgt dat de in het middel aangehaalde wetsbepalingen van toepassing zijn op de bedingen in overeenkomsten gesloten tussen de verweerster en een consument met betrekking tot de toeslagen ingeval van het niet of niet-tijdig voldoen van de prijs voor het vervoer.

18. Het bestreden vonnis dat oordeelt dat het argument over de toepasselijkheid van de Wet Handelspraktijken niet kan worden gevolgd en dat de toeslagen geen sanctie zijn, maar deel uitmaken van de tarieven welke de eiser niet heeft voldaan, is niet naar recht verantwoord.

Het middel is gegrond.

*Ambtshalve middel****Geschonden wettelijke bepaling***

- artikel 202, 1°, Wetboek van Strafvordering

19. De door artikel 91, tweede lid, Tarief Strafzaken bedoelde vergoeding is een door de rechter lastens elke veroordeelde in een criminele, correctionele of politiezaak verplicht uit te spreken aanvullende veroordeling. Zij heeft een eigen karakter en is geen straf.

De veroordeling tot de betaling van deze vergoeding wordt beperkt door de relatieve werking van het hoger beroep. Het verbod voor de rechter om de toestand te verzwaren van diegene die alleen hoger beroep instelt, heeft tot gevolg dat de door artikel 91, tweede lid, Wetboek van Strafvordering (lees: Tarief Strafzaken) bedoelde ambtshalve veroordeling, op het enkel hoger beroep van de beklaagde niet kan worden verhoogd.

20. Het beroepen vonnis veroordeelt de eiser tot de door artikel 91, tweede lid, Tarief Strafzaken bedoelde vergoeding ten bedrage van 32,27 euro. Op het enkel hoger beroep van de eiser veroordeelt het bestreden vonnis de eiser aanvullend tot 18,93 euro, zodat de door artikel 91, tweede lid, Tarief Strafzaken bedoelde vergoeding 51,20 euro bedraagt. Die verhoging schendt de in het middel aangehaalde wetsbepaling.

Overige middelen

21. De overige middelen die niet kunnen leiden tot ruimere cassatie of cassatie zonder verwijzing behoeven geen antwoord.

Ambtshalve onderzoek van de beslissing op de strafvordering voor het overige

22. De substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen zijn in acht genomen en de beslissing is overeenkomstig de wet geweest.

Dictum

Het Hof,

Vernietigt het bestreden vonnis in zoverre het:

- de door artikel 91, tweede lid, Tarief Strafzaken bedoelde vergoeding zoals opgelegd door het beroepen vonnis verhoogd van 32,27 euro tot 51,20 euro;
- uitspraak doet over de burgerlijke rechtsvordering van de verweerster.

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van het gedeeltelijk vernietigde vonnis.

Verwerpt het cassatieberoep voor het overige.

Veroordeelt de eiser tot twee vijfden van de kosten.

Veroordeelt de verweerster tot twee vijfden van de kosten.

Laat het overige vijfde ten laste van de Staat.

Zegt dat er geen grond is tot verwijzing in zoverre de vernietiging betrekking heeft op de beslissing over de vergoeding bedoeld in artikel 91, tweede lid, Tarief Strafzaken.

Verwijst voor het overige de zaak, beperkt tot de burgerlijke rechtsvordering, naar de correctionele rechtbank van de provincie West-Vlaanderen, zetelend in hoger beroep, anders samengesteld.

Bepaalt de kosten op 230,73 euro

Dit arrest is gewezen te Brussel door het Hof van Cassatie, tweede kamer, samengesteld uit afdelingsvoorzitter Paul Maffei, als voorzitter, de raadsheren Filip Van Volsem, Alain Bloch, Peter Hoet en Erwin Francis, en op de openbare rechtszitting van 6 mei 2014 uitgesproken door afdelingsvoorzitter Paul Maffei, in aanwezigheid van advocaat-generaal Marc Timperman, met bijstand van griffier Kristel Vanden Bossche.

K. Vanden Bossche

E. Francis

P. Hoet

A. Bloch

F. Van Volsem

P. Maffei